

Ontwerpplan compensatie Natuur en Landschap
behorend bij Ontwerpplan infrastructuur Boskoop-Reeuwijk

Boskoop-Reeuwijk

Ontwerpplan compensatie Natuur en Landschap
behorend bij het Ontwerpplan infrastructuur Boskoop-Reeuwijk

Voorburg,
1 december 2004

dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

M. Schrijvers, Y. Rosenboom, M.A. Jaarsma, M.A. van den Leemkule (redactie)
A.D. Klein-de Ruiter, R.A.P. Smit (vormgeving)
Dienst Landelijk Gebied regio West
Foto's: Fotopersbureau A. Fioole en Dienst Landelijk Gebied

Inhoud

1	INLEIDING	4
1.1	VOORGESCHIEDENIS	4
1.2	DOEL EN AANPAK	4
1.3	LEESWIJZER	4
2	UITGANGSPUNTEN	5
2.1	NULSITUATIE	5
2.2	INGREEP	5
2.3	COMPENSATIEBEGINSEL	7
3	EFFECTEN	9
3.1	METHODIEK	9
3.2	HALVE RAAK - MIDDELBURGSEWEG	9
3.3	MIDDELBURGSEWEG - RANDENBURG OOST	9
3.4	AANSLUITING REEUWIJK-DORP	10
3.5	SAMENVATTING	11
4	COMPENSATIE	12
4.1	OVERZICHT COMPENSATIE	12
4.2	INPASSING	12
4.3	MITIGATIE	12
4.4	COMPENSATIE	13
4.4.1	<i>Maatregelen begrensde natuur streekplan en waardevolle slootecosystemen</i>	13
4.4.2	<i>Maatregelen waardevol weidevogelgebied</i>	13
4.4.3	<i>Maatregelen landschapswaarden</i>	17
5	UITVOERINGSASPECTEN	18
5.1	NATUURBESCHERMINGSWETGEVING: FLORA- EN FAUNAWET, VOGELRICHTLIJN, HABITATRICHTLIJN	18
5.2	EIGENDOM, BEHEER EN ONDERHOUD	18
5.3	MONITORING	19
5.4	VERPLAATSING BOOMTEELTBEDRIJVEN	19
5.5	BEGROTING EN FINANCIERING	19
	LITERATUUR	20

1 Inleiding

1.1 Voorgeschiedenis

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben geconcludeerd dat voor het bereiken van duurzame oplossingen voor infrastructuur en ecologische verbindingen een gebiedsgerichte benadering van het gebied (hierna: het plangebied) tussen de A12, N207 (langs de Gouwe) en de toekomstige N11 noodzakelijk is. Om de ontwikkeling van gebiedsgerichte plannen mogelijk te maken is een bestuurlijk platform geïnstalleerd: de Gebiedscommissie Boskoop-Reeuwijk. Onder verantwoordelijkheid van deze Gebiedscommissie zijn plannen ontwikkeld om de infrastructuur in het gebied te verbeteren en om ecologische verbindingen te realiseren.

De aanleg van een nieuwe weg (hierna: de ingreep) heeft effect op de huidige natuur- en landschapswaarden. Voor het verlies aan kwaliteit en/of kwantiteit van deze waarden dient compensatie plaats te vinden. In het Ontwerpplan compensatie Natuur en Landschap, behorend bij het Voorontwerpplan Infrastructuur (Gebiedscommissie Boskoop-Reeuwijk, 2001b) heeft de Gebiedscommissie in beeld gebracht wat de effecten van het consensusalternatief op natuur en landschap zijn en welke opties er zijn om de negatieve effecten te compenseren.

De Insteek is reeds doorgetrokken naar Voshol.

De singelbeplanting wordt hersteld.

1.2 Doel en aanpak

Het Ontwerpplan compensatie Natuur en Landschap biedt een nadere uitwerking van het compensatieplan van de voorontwerpfase. Inmiddels is de precieze locatie van het wegtracé bekend. Dit leidt ertoe dat de negatieve effecten op natuur en landschap exacter zijn weer te geven. Bij de keuze van het definitieve tracé is gekeken of door een goede landschappelijke en ecologische inpassing de negatieve effecten op natuur- en landschapswaarden te voorkomen zijn.

Wanneer inpassing niet mogelijk is, is mitigatie aan de orde om de negatieve effecten te verminderen ('verzachten'). Als daarna nog steeds sprake is van negatieve effecten op natuur- en landschapswaarden is compensatie aan de orde.

In dit Ontwerpplan compensatie Natuur en Landschap is aangegeven hoe is omgegaan met inpassing en mitigatie, wat de resterende compensatieopgave is en op welke wijze de compensatie wordt vormgegeven.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de uitgangspunten voor de compensatie van natuur en landschap. Eerst worden de huidige situatie in het plangebied (nulsituatie) en de ingreep die plaats gaat vinden beschreven. Daarna wordt het compensatiebeginsel beschreven. In *hoofdstuk 3* worden de effecten van de aanleg van de weg op natuur- en landschapswaarden beschreven en de compensatieopgave bepaald. *Hoofdstuk 4* gaat over de wijze waarop de weg kan worden ingepast, beschrijft mitigerende maatregelen en tenslotte de na inpassing en mitigatie benodigde compensatiemaatregelen. In *hoofdstuk 5* komt een aantal uitvoeringsaspecten, zoals de relevante natuurbeschermingswetgeving, het eigendom, beheer en onderhoud, monitoring en de financiering van de te treffen maatregelen aan bod. Het rapport eindigt met een literatuurlijst.

2 Uitgangspunten

2.1 Nulsituatie

De ingreep vindt deels plaats in het boomkwekerijgebied in het westelijk deel van het plangebied en deels in de relatief open veenweidepolders in het oostelijk deel van het plangebied. In het zuiden van het plangebied liggen verschillende bebouwingslinten en zijn beplante en onbeplante kades en wegbeplantingen aanwezig. Het verkavelingspatroon ('slagenlandschap') kent in het centrum van het plangebied twee diepe polders, die als droogmakerij één landschappelijke eenheid vormen: de polder Middelburg en Tempelpolder. Deze polders worden omgeven door een ringdijk.

Een groot deel van het plangebied bestaat uit waardevol weidevogelgebied met de aanwezigheid van kritische weidevogels. In de vaak vrij brede sloten groeien plaatselijk waardevolle slootvegetaties.

Bij het bepalen van de effecten van de wegaanleg geldt de huidige situatie (dus voordat met de wegaanleg is begonnen) met de hierin aanwezige natuur- en landschapswaarden als nulsituatie.

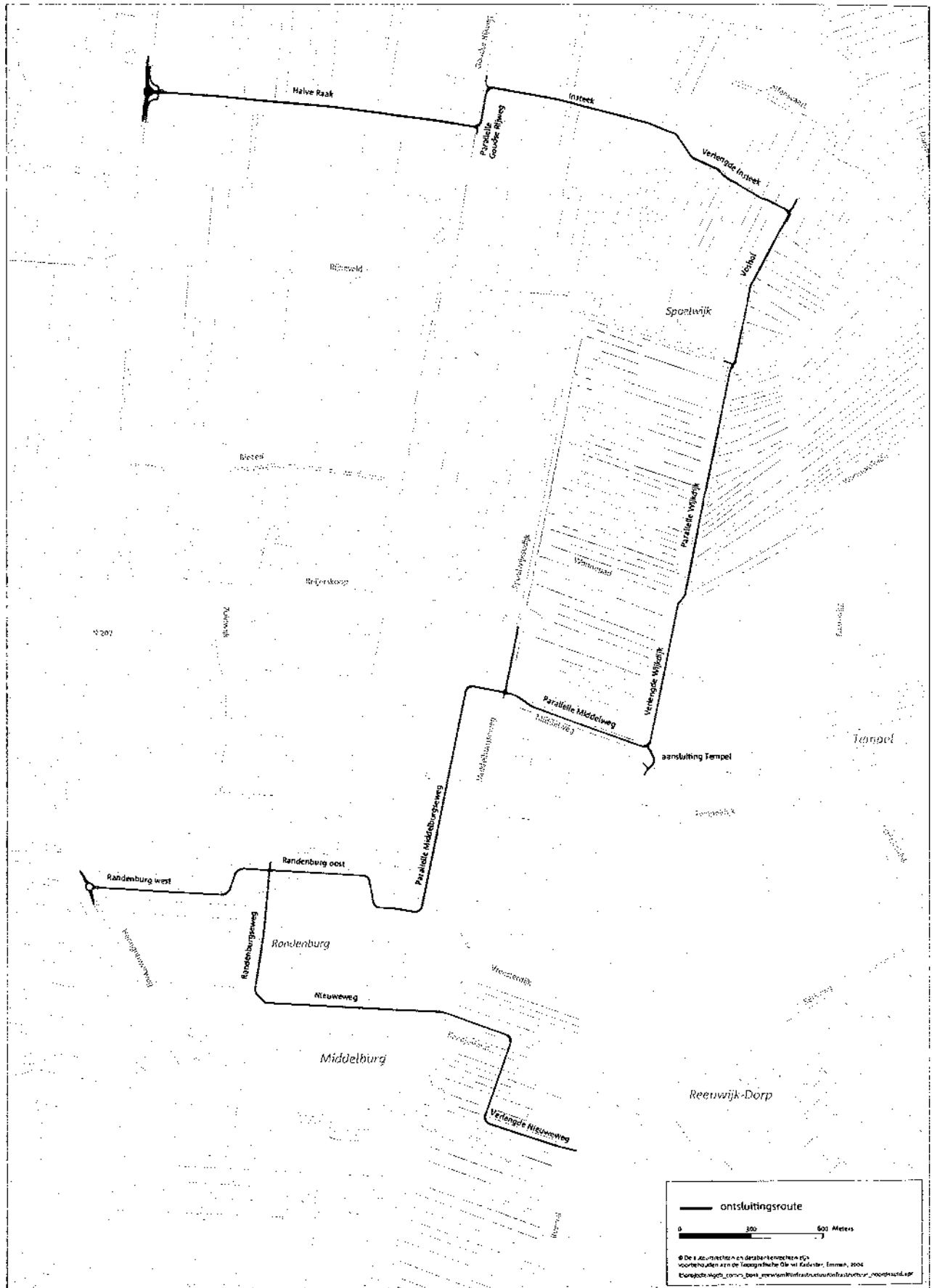
2.2 Ingreep

In het plangebied wordt een ontsluitingsroute gerealiseerd volgens het tracé in figuur 2.1. Deze ingreep heeft effect op de nulsituatie.

De ingreep bestaat uit het realiseren van een ontsluitingsroute over deels bestaande wegen en deels over een nieuw weglichaam. Bestaande wegen worden verbreed en nieuwe wegen worden aangelegd. Hieronder worden de diverse locaties (wegvakken) waar de ingreep plaatsvindt vermeld met daarbij aangegeven het karakter van de ingreep.

Wegvak	Ingreep
Halve Raak	Aansluiting op N207. De Halve Raak wordt verbreed (heeft reeds plaatsgevonden). Lengte: 1370 meter.
Goudse Rijweg	Wegvak tussen Halve Raak en Insteek wordt verbreed. Lengte: 170 meter.
Insteek	Weg wordt verbreed en doorgetrokken tot aan de Voshol (heeft reeds plaatsgevonden). Lengte: 1400 meter.
Voshol	Weg wordt verbreed. Lengte: 670 meter.
Parallele Wijkdijk	Aanleg nieuwe weg. Lengte: 960 meter.
Verlengde Wijkdijk	Aanleg nieuwe weg. Lengte: 760 meter.
Aansluiting Tempel	Aanleg nieuwe weg. Lengte: 240 meter.
Parallele Middelweg	Aanleg nieuwe weg. Lengte: 640 meter.
Middelburgseweg	Wegvak tussen Parallele Middelweg en Reijerskoop wordt verbreed. Lengte: 380 meter.
Parallele Middelburgseweg	Aanleg nieuwe weg. Lengte: 1120 meter.
Randenburg Oost	Aanleg nieuwe weg. Lengte: 760 meter.
Randenburg West	Aanleg nieuwe weg. Lengte: 850 meter.
Aansluiting Reeuwijk-Dorp	Aanleg nieuwe weg. Lengte: 1080 meter. Verbreding van bestaande wegvakken. Lengte: 1250 meter.

Figuur 2.1 Definitief trace

2.3 Compensatiebeginsel

Verschillende overheden (Europa, Rijk, Provincie, Gemeente) stellen eisen als aantasting van waarden van natuur, landschap en recreatie in planologisch beschermde gebieden aan de orde is. Deze eisen staan verwoord in de volgende rapporten:

- het provinciale compensatiebeleid
- het Structuurschema Groene Ruimte
- de Boswet
- de Habitat- en Vogelrichtlijn
- de Flora- en faunawet

Voor houtige opstanden die verdwijnen door de ingreep geldt een herplantplicht in het kader van de Boswet. De Flora- en faunawet is met name ten tijde van de uitvoering van belang. Hierop en op de Habitat- en Vogelrichtlijn wordt in hoofdstuk 5 nader ingegaan.

Het landelijk vigerende beleid met betrekking tot het compensatiebeginsel houdt in dat schade aan natuur en landschap, die is ontstaan door een ingreep (indien is aangetoond dat deze schade niet te voorkomen valt), wordt goedge maakt door het treffen van positieve maatregelen voor natuur en landschap (oppervlaktecompensatie, bij voorkeur in de directe omgeving; waarborgen functionaliteit etc.). Doel van dergelijke maatregelen is te zorgen dat netto geen verlies aan bijzondere natuur- of landschapswaarden ontstaat. Het 'nee, tenzij'-principe is de basis van het compensatiebeginsel. Nee betekent dat ruimtelijke ingrepen die schade toebrengen aan prioritair gebiedscategorieën in beginsel worden uitgesloten; tenzij houdt in dat de ingreep wel mogelijk is, indien sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en door de initiatiefnemer voldoende is onderbouwd dat er geen alternatief kan worden gevonden voor de ingreep. Dit laatste is voor de ontsluiting van het plangebied het geval.

Het compensatiebeginsel in het Structuurschema Groene Ruimte is ingebed in het beleid van de provincie Zuid-Holland. De provincie Zuid-Holland heeft het landelijke beleid uitgebreid met eigen zwaarwegende accenten en deze vormen het vertrekpunt voor dit Ontwerpplan compensatie Natuur en Landschap (Provincie Zuid-Holland, 1997 en 1999). In het kader op de volgende pagina zijn de provinciale accenten van het compensatiebeginsel weergegeven. Deze is vrij opgesteld naar de Ontwerp-nota Compensatie van schade aan Natuur en Landschap in Zuid-Holland (Provincie Zuid-Holland, 1999).

De ingreep is, evenals de overige alternatieven zoals genoemd en beschreven in het Voorontwerpplan Infrastructuur (Gebiedscommissie Boskoop-Reeuwijk, 2001a) voor de ontsluiting van het plangebied, conform het compensatiebeginsel van de Provincie Zuid-Holland compensatieplichtig.

Compensatie is een inspanningsverplichting. Dit houdt in dat randvoorwaarden worden gecreëerd voor duurzame inrichting en beheer van compensatiegebieden. Hieruit volgt dat er

Provinciale accenten compensatiebeginsel

Het compensatiebeginsel is van toepassing in:

- de (P)EHS
- gebieden buiten de (P)EHS met zeer hoge natuur- en/of landschapswaarden; hieronder vallen o.a. natuurgebieden opgenomen in het streekplan en begrenste natuurmonumenten in het kader van de natuurbeschermingswet
- gebieden met Rode Lijst-soorten
- gebieden die onder de Boswet vallen
- Randstadgroenstructuurprojecten en vier Strategische Groenprojecten

In vergelijking met het Rijksbeleid betekent dit dat het compensatiebeginsel ook geldt voor:

- bijzondere landschappelijke waarden
- grootschalige, openbare recreatiegebieden die nog niet in de SGR-lijst (Structuurschema Groene Ruimte) zijn opgenomen
- Rijksbufferzones

Het compensatiebeginsel wordt vormgegeven door:

- in eerste instantie: trachten om ingrepen die leiden tot aantasting van bijzondere natuur- en landschapswaarden te voorkomen (inpassing)
- in tweede instantie: mitigeren
- in derde instantie: compenseren

niet kan worden gecompenseerd middels agrarisch natuurbeheer. Agrarisch natuurbeheer kan wel degelijk een duurzaam karakter hebben maar kan ook na een beperkte periode (in de huidige situatie is dit meestal 6 jaar) worden stopgezet door de agrariër, waarbij de agrarische bedrijfsvoering weer als voorheen kan worden voortgezet. Dit geldt niet voor particulier natuurbeheer, waarbij er functiewijziging plaatsvindt van de desbetreffende gronden en de bestemming wordt gewijzigd in natuur. Deze wijziging is wel duurzaam en particulier natuurbeheer kan derhalve wel als compensatiemaatregel worden ingezet, mits ook het beheer van de nieuwe natuurgebieden voldoende is vastgelegd. Agrarisch natuurbeheer kan uiteraard wel een bijdrage leveren aan de ecologische kwaliteiten in het plangebied. De Gebiedscommissie Boskoop-Reeuwijk heeft besloten dat aankoop van gronden en/of kavelruil voor compensatie op basis van vrijwilligheid gebeurt. Er zal geen onteigening plaatsvinden (Gebiedscommissie Boskoop-Reeuwijk, 2001b).

3 Effecten

3.1 Methodiek

Een uitgebreide beschrijving van de methodiek van de effectbeoordelingen natuur en landschap (criteria en meetmethoden) is te vinden in het Compensatieplan Natuur en Landschap, behorend bij het Voorontwerpplan Infrastructuur (Gebiedscommissie Boskoop-Reeuwijk, 2001b).

Voor het deel van de nieuwe weg dat qua lokalisering geheel overeenkomt met het consensusalternatief uit de voorontwerpfase, zijn de eerder uitgevoerde effectbeoordelingen toereikend (zie 3.2). Voor het zuidelijk deel van de ontsluitingsweg (zie 3.3) en de aansluiting Reeuwijk-Dorp (zie 3.4) geldt dit niet. Voor beide weggedeelten zijn de effecten van de ingreep op natuur- en landschapswaarden opnieuw geanalyseerd.

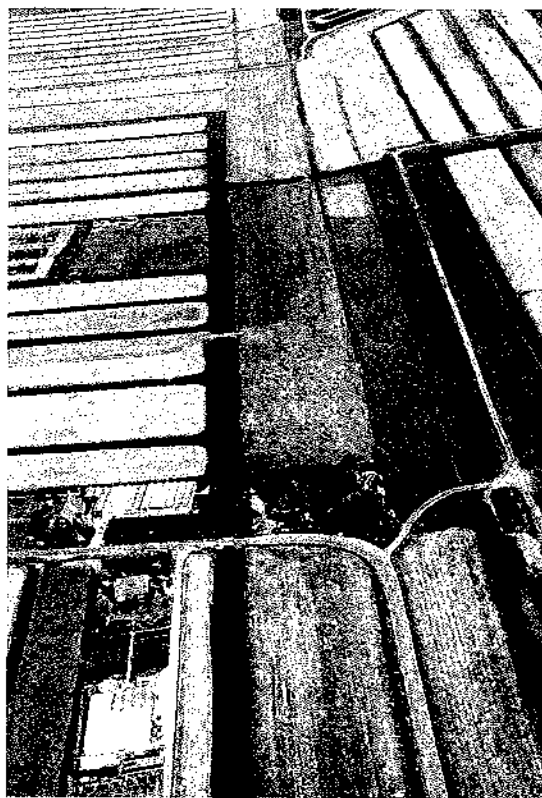
3.2 Halve Raak - Middelburgseweg

De effecten van de ingreep op natuur- en landschapswaarden zijn in de voorontwerpfase (Gebiedscommissie Boskoop-Reeuwijk, 2001b) geanalyseerd. Een aantal effecten is in de voorontwerpfase compensatieplichtig gebleken. Voor wat betreft effecten op natuurwaarden gaat het om:

- Verstoring van waardevolle weidevogelgebieden. Verstoring van weidevogelgebieden vindt plaats bij toename van de verkeersintensiteit op bepaalde wegvakken of bij de aanleg van nieuwe wegvakken langs of in weidevogelgebied.
- Vernietiging van waardevolle water- en/of oevervegetaties. Verbreding van bestaande wegvakken of de aanleg van nieuwe wegvakken kan leiden tot vernietiging van (een deel van) het slootecosysteem.

Bij effecten op landschapswaarden gaat het om:

- Aantasting van het open karakter van het veenweidelandschap. Het open karakter van het veenweidelandschap kan worden aangetast door opgaande wegbeplanting toe te passen of door de weg op een verhoging aan te leggen.
- Aanstasting en/of vernietiging van cultuurhistorische waarden en patronen. Bij cultuurhistorie gaat het om aantasting of vernietiging van sporen (archeologie), objecten (bebouwing etc.) en patronen/structuren die onderdeel uitmaken van onze leefomgeving en een beeld geven van een historische situatie of ontwikkeling.

Verlengde Wijkdijk: aanleg nieuw wegvak door weidevogelgebied

3.3 Middelburgseweg - Randenburg Oost

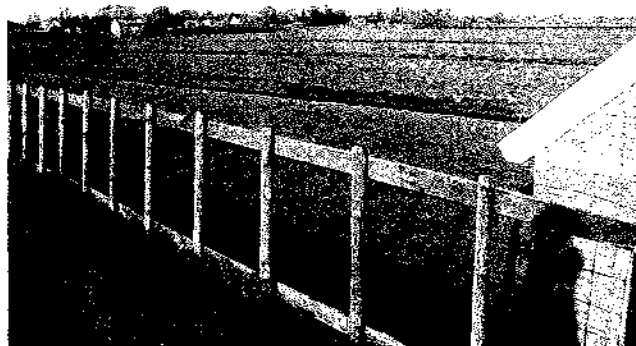
Uit de effectanalyse van het zuidelijk deel van de ontsluitingsweg blijkt een aanvullend toetsingscriterium voor effecten op natuurwaarden noodzakelijk: 'aantasting van natuurgebieden die in het Streekplan zijn begrensd'. Doorsnijding van het natuurgebied De Lansing en de oppervlakte van dit gebied, die door de aanleg van de weg verloren gaat, zijn compensatieplichtig.

Het ecologische gevolg van de doorsnijding is het verkleinen van migratiemogelijkheden voor flora en vooral fauna. Voor het verlies aan oppervlakte van het natuurgebied, dient oppervlaktecompensatie plaats te vinden. De nieuwe weg is gelokaliseerd op het smalste gedeelte van De Lansing (dit betreft een lengte van 25 meter). De weg wordt 6,5 meter breed aangelegd (geen berm of fietspad). Aangenomen wordt dat aan weerszijden van de weg de verstoring vijftien meter bedraagt. Het effectoppervlakte bedraagt dan $25 \times 36,5 = 913 \text{ m}^2$ (circa 0,01 hectare). De compensatieopgave behelst dan het realiseren van minimaal 0,1 hectare vervangende natuur van een vergelijkbaar type. Voor wat betreft compensatieplichtige effecten van het zuidelijk deel van de ontsluitingsweg op landschap/cultuurhistorie gaat het om aantastingen van de verschillende verkavelingsrichtingen, de brede watergang ten westen van het natuurgebied De Lansing en de opgaande beplanting van De Lansing.

3.4 Aansluiting Reeuwijk-Dorp

Uit de effectenanalyse aansluiting Reeuwijk-Dorp blijkt dat er een geringe aantasting plaatsvindt van waardevolle sloot-ecosystemen. Het gaat hierbij om doorsnijding van 11 sloten met waardevolle watervegetaties (soortenrijke, relatief soortenrijke schone wateren met kleine fonteinkruiden). Uitgaande van een effectbreedte van de weg van 13 meter (Gebiedscommissie Boskoop-Reeuwijk, 2001b), komt dit neer op 11 sloten x 13 meter = 143 meter. De compensatieopgave behelst dan circa 0,07 hectare (conform omrekenfactor voorontwerpfase).

De aansluiting Reeuwijk-Dorp resulteert tevens in een verstoring van 2,8 hectare waardevol weidevogelgebied. Over een weglengte van circa 280 meter vindt eenzijdige verstoring (niet beide zijden zijn relevant voor weidevogels) plaats met een effectbreedte van 100 meter (totaal 2,8 hectare).

De aansluiting Reeuwijk-Dorp loopt vanaf Kaagjesland naar de Middelburgseweg door de polder Middelburg

De aansluiting van Reeuwijk-Dorp ligt voor een groot deel in de polder Middelburg en Tempelpolder. Deze polder wordt getypeerd door openheid en een karakteristieke verkaveling. De aanleg van de weg heeft een effect op de openheid. Doordat de weg voor een groot deel langs de bebouwde kom en de sportvelden loopt, is de aantasting van de openheid gering. Het verkavelingspatroon wordt doorsneden op een deel van het tracé, deze aantasting is hiermee als relatief gering beoordeeld. Daarnaast doorsnijdt de weg het karakteristieke bebouwingslint langs de Middelburgseweg.

Middelburgseweg

3.5 Samenvatting

In tabel 3.1 wordt voor de diverse locaties (wegvakken) waar de ingreep plaatsvindt vermeld of er als gevolg van de ingreep op deze locatie sprake is van aantasting van één of meerdere van de bovenstaande compensatieplichtige aspecten.

Tabel 3.1 Overzicht compensatieplichtige effecten van de wegvakken per aspect

Wegvak	Waardevol weidevogel- gebied (ha)	Waarschijnlijk water- en/of over- vegetaties (m)	Open karakter veenweide- landschap	Cultuur historische waarden en outbomen	Begrensde natuur in Streekplan
Halve Raak	0	0	nee	nee	nee
Goudse Rijweg	0	0	nee	nee	nee
Insteek	0	0	nee	nee	nee
Voshol	0	0	nee	Ja	nee
Parallele Wijkdijk	4,8	964	nee	nee	nee
Verlengde Wijkdijk	7,5	757	ja	nee	nee
Aansluiting Tempel	0	0	nee	nee	nee
Parallele Middelweg	0	0	nee	nee	nee
Middelburgseweg	0	0	nee	nee	nee
Parallele Middelburgseweg	0	0	nee	nee	nee
Randenburg Oost	0	0	nee	Ja	ja
Randenburg West	0	0	nee	nee	nee
Aansluiting Reeuwijk-Dorp	2,8	243	ja	Ja	nee
TOTAAL	15,2 hectare	1864 meter	enige aantasting	enige aantasting	0,01 hectare + doorsnijding

4 Compensatie

4.1 Overzicht compensatie

In onderstaande tabel 4.1 is een overzicht van de effecten op natuur en landschap als gevolg van de aanleg van de nieuwe ontsluitingsroute weergegeven en is aangegeven of deze effecten in dit Ontwerpplan compensatie worden voorkomen (middels een goede inpassing), worden verminderd (middels mitigatie) of dat deze effecten uiteindelijk dienen te worden gecompenseerd. In de volgende paragrafen wordt dit verder uitgewerkt. De in de tabel bedoelde inpassings- en mitigatiemaatregelen (zie paragraaf 4.2 en 4.3) zijn opgenomen in het Ontwerpplan Infrastructuur.

Tabel 4.1 Overzicht wijze van invulling compensatieopgave

Effecten als gevolg van de ingreep	Inpassing	Mitigatie	Compenseerde
15,2 hectare weidevogelgrasland		* 0,2 hectare	* 15 hectare
18671 meter slootvegetatie	* 1723 meter		* 143 meter
open karakter veenweidelandschap	*		
cultuurhistorische waarden en patronen	*		*
0,01 hectare natuurgebied De Lansing			*
doorsnijding natuurgebied De Lansing		*	

4.2 Inpassing

Bij de locatiekeuze van het definitieve tracé is gekeken of door een goede landschappelijke en ecologische inpassing van de weg de negatieve effecten op natuur- en landschapswaarden zijn te verminderen of zelfs helemaal zijn te voorkomen. De volgende maatregelen zijn onderscheiden:

1. wegaanleg zo dicht mogelijk langs bebouwingselementen.
2. wegaanleg in polder Middelburg en Tempelpolder op maaiveldhoogte zonder bermbeplanting.
3. ontzien waardevolle slootecosystemen.
4. aansluiting bij huidig verkavelings- en waterlopenpatroon.
5. minimale doorsnijding van cultuurhistorische waarden en elementen door het maximaal ontzien van houtakkers, kades, karakteristieke bebouwing, ontginningslinten en archeologische vindplaatsen.
6. geen aantasting opgaande beplanting De Lansing en minimale doorsnijding van het natuurgebied.
7. aanleg (fraai vormgegeven) brede brug over de watergang west van De Lansing waardoor aantasting van het waterlichaam en haar oevers en aantasting van de weidsheid van de watergang beperkt blijft.

Door de inpassing van de ontsluitingsweg worden geen waardevolle sloot- en oevervegetaties aangetast, met uitzondering van de aansluiting Reeuwijk-Dorp (aantasting waardevolle slootvegetaties). Reden voor dit laatste is dat de ontsluitingsweg hier haaks op het slotenpatroon wordt gerealiseerd. Ook de genoemde effecten op landschapswaarden (open veenweidelandschap en cultuurhistorische waarden en patronen) worden voorkomen, met uitzondering van de aansluiting Reeuwijk-Dorp (verkavelingspatroon en bebouwinglint).

4.3 Mitigatie

Verstoring van weidevogels wordt gemitigeerd middels aanpassen van de wegverlichting. Uit onderzoek is gebleken dat bij een specifieke vorm van verlichting (onder andere qua intensiteit en uitstraling) minder negatieve effecten optreden in weidevogelgebieden (zie de Molenaar, 2003).

Het aanbrengen van aangepaste verlichting gebeurt op drie locaties:

- het punt waar in de huidige situatie de Wijkdijk en de Warmoeskade samenkomen.
- bij Aansluiting Tempel.
- bij Aansluiting Reeuwijk-Dorp.

Verder komt in het weidevogelgebied geen verlichting. Aangenomen wordt dat het aanpassen van de verlichting de verstoring op weidevogels terugdringt met ongeveer 0,2 hectare. Hierdoor blijft er een negatief effect op 15 hectare waardevol weidevogelgebied bestaan.

Andere mogelijkheden om te mitigeren voor weidevogels zijn het verdiept of ondergronds aanleggen van de weg en het verlagen van de maximumsnelheid. Dit zijn in dit gebied geen reële opties.

De doorsnijding van de ecologisch functionerende verbinding tussen het noordelijke en zuidelijke deel van natuurgebied De Lansing wordt voorkomen door het aanleggen van een faunapassage (inclusief afrastering) ten behoeve van kleine zoogdieren.

De Lansing te midden van sierteeltbedrijven

4.4 Compensatie

4.4.1 Maatregelen begrensd natuur streekplan en waardevolle slootecosystemen

In het Ontwerpplan Boskoop is een totale oppervlakte van 35 hectare te ontwikkelen natuur opgenomen als compensatie voor het omzetten van grasland in boomteelt. Deze nieuwe natuur is begrensd in het ontwerp-natuurgebiedsplan Veenweiden-Midden Zuidplas en zal het karakter krijgen van moerasgebied. Deze ruige natuur voorziet in de compensatieopgave voor zowel de verstoring van 0,01 hectare van natuurgebied De Lansing als voor de vernietiging van 0,07 hectare (≈ 143 m slootlengte) slootecosysteem.

4.4.2 Maatregelen waardevol weidevogelgebied

De compensatie voor verstoring van waardevol weidevogelgebied kan enkel plaatsvinden in gebieden die voor weidevogels geschikt zijn: open tot vrij open veenweidegebieden. Aangezien de in de vorige paragraaf genoemde nieuwe natuur niet geschikt is voor een weidevogelstelling, kan deze natuur geen invulling geven aan de compensatieopgave voor weidevogels.

De compensatie wordt in dit plan ingevuld door het realiseren van nieuw weidevogelgebied voor kritische weidevogels door middel van het omvormen van boomteelt naar grasland. Dit is in lijn met het landelijke compensatiebeginsel (compenseren in oppervlakte, zie paragraaf 2.3). Het waterpeil blijft bij deze wijze van compensatie ongewijzigd. Er is niet gekozen voor het opwaarderen van bestaand weidevogelgebied mede omdat dit leidt tot beperkingen voor de agrarische bedrijfsvoering. Dit is ongewenst omdat de druk op het graslandareaal in het gebied al erg hoog is.

Bij het realiseren van nieuw weidevogelgebied wordt ervan uitgegaan dat de oppervlakte verstoord weidevogelgebied volgens een factor 1/3 wordt gecompenseerd. Dit is gebaseerd op de aanname dat in verstoord weidevogelgebied 35 procent minder broedgevallen verwacht worden

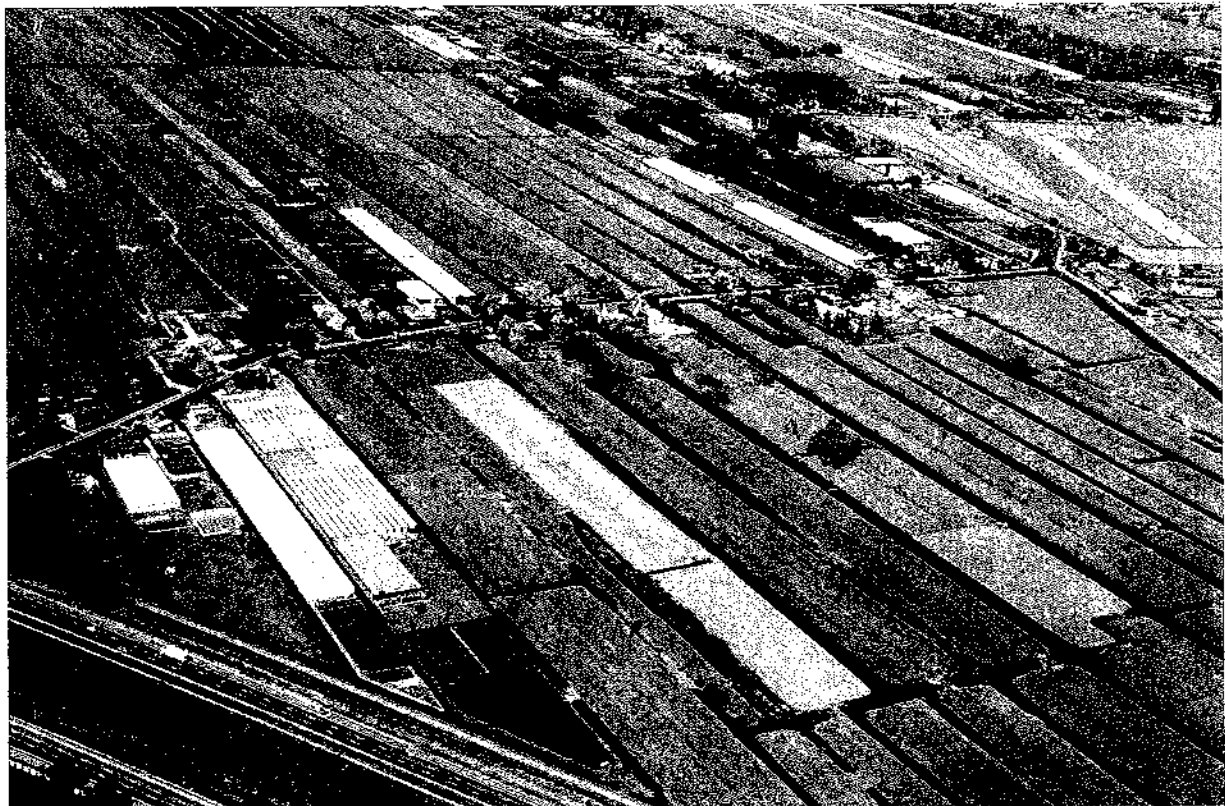
dan in niet verstoord weidevogelgebied (Gebiedscommissie Boskoop-Reeuwijk, 2001b). Voor iedere 3 hectare verstoord weidevogelgebied dient dan 1 hectare nieuw weidevogelgebied ontwikkeld te worden. De functie landbouw kan hier goed mee worden gecombineerd. Voor 15 hectare verstoord weidevogelgebied moet een oppervlakte van 5 hectare nieuw weidevogelgebied worden ontwikkeld.

De compensatie moet zo dicht mogelijk bij de ingreep plaatsvinden en daarom is gezocht naar mogelijkheden in het plangebied van de Gebiedscommissie Boskoop-Reeuwijk. Bij de locatiekeuze is uiteraard rekening gehouden met de mogelijkheden die het terrein biedt voor weidevogels. Bedrijven die binnen de begrenzing van het ontwerp-natuurgebiedsplan liggen, kunnen niet voor weidevogelcompensatie worden benut, onder andere omdat de natuurdoelen daar niet geschikt voor zijn.

In de voorontwerpfase is de polder Steekt als mogelijkheid aangegeven. Wegens een lage realisatiekans (kansrijkdom tot verwerving op korte termijn) en een hoge financiële raming bij verwerving van het genoemde bedrijf is in dit Ontwerpplan gezocht naar mogelijkheden voor compensatie buiten de polder Steekt. In de Binnenpolder bevinden zich geen boomteeltbedrijven. In de Gouwepolder liggen de bedrijven te dicht op elkaar, waardoor er geen goede mogelijkheden voor weidevogels ontstaan. Bedrijven in de polder Middelburg en Tempelpolder zijn buiten beschouwing gelaten, omdat deze polders zoekgebied voor waterberging zijn (circa 50% van de oppervlakte wordt waterberging). Door de waterberging is de kans om duurzaam te compenseren te gering.

De compensatie blijkt voor een deel te realiseren in de polder Reeuwijk. Het gaat om drie relatief kleine bedrijven. Eén bedrijf ligt in het open veenweidegebied van Oud Bodegraven (oppervlakte van het boomkwekerijgedeelte van dit bedrijf: 0,4 ha); de twee andere bedrijven liggen langs de Nieuwdorperweg (oppervlakte respectievelijk 0,4 en 0,6 ha). In polder Reeuwijk kan dus circa 1,4 ha voor compensatie worden gevonden (zie figuur 4.1).

Goede mogelijkheden zijn er verder in de polder Bloemendaal.

Hier ligt circa 9,3 ha aan boomteeltbedrijven, die geschikt zijn voor compensatie (zie figuur 4.1). Eén van deze bedrijven bezit ook grond in het begrensde natuurgebied en de eigenaar is bereid de twee percelen tegelijkertijd te verkopen. Dit betekent dat een oppervlakte van 1,3 ha als compensatie voor weidevogels kan worden ingezet. In de directe omgeving van dit perceel liggen nog enkele bedrijven, waarvan wordt verwacht dat enkele eigenaren bereid zullen zijn om mee te werken. Als deze bedrijven worden aangekocht en voor compensatie worden ingezet, ontstaat een open gebied dat geschikt is voor weidevogels, grenzend aan het nieuwe moerasgebied (begrensd natuurgebied). Een voorwaarde voor de compensatie is dat dit nieuwe natuurgebied netto geen grote verstoring voor weidevogels oplevert (het vochtig/natte natuurgebied heeft een positieve invloed op het aangrenzende weidevogelgebied vanwege een uitbreiding van foerageermogelijkheden, vernatting van de omgeving, etc. maar een toename van opgaande begroeiing (verruiging) en andere vormen van verdichting verminderen de kwaliteit van aangrenzend weidevogelgrasland). Indien er netto verstoring blijkt op te treden moet de invulling van de compensatieopgave worden gewijzigd.

In polder Reeuwijk en polder Bloemendaal samen is circa 10,7 ha geschikt als compensatielocatie. Hiervan moet 5 ha worden gerealiseerd. Het is niet bekend of de eigenaren willen meewerken, maar gelet op de opgave en de beschikbare oppervlakte wordt verwacht dat dit realiseerbaar is. Dit betekent dat de huidige bedrijven worden opgeruimd en de percelen worden ingericht als grasland voor weidevogels.

Op dit moment is nog onduidelijk op welke locaties in de polder Middelburg en Tempelpolder waterberging wordt gerealiseerd. Op het moment dat bekend is in welke gebieden geen waterberging komt, kan in deze gebieden gekeken worden of er mogelijkheden zijn voor de invulling van de compensatie-opgave.

Als er onverhoopt toch minder oppervlakte ter beschikking komt, kan er ook voor gekozen worden om verworven boomteeltpercelen niet om te zetten in agrarisch grasland, maar om de bestemming te wijzigen naar natuur en op deze percelen een flinke vernatting te realiseren (verbetering habitat voor kritische weidevogels). Hierbij is het noodzakelijk om het maaiveld te verlagen (ontgraven) of het waterpeil op te zetten.

Figuur 4.1 Ligging compensatiegronden

Bij een dergelijke gecombineerde kwantitatieve en kwalitatieve maatregel geldt, dat ter compensatie van verstoring van 15 hectare weidevogelgebied, een oppervlakte van slechts 4 hectare nodig is.

Indien het niet mogelijk blijkt om bovengenoemde compensatiemaatregelen te realiseren kan in het uiterste geval besloten worden om een financiële bijdrage te leveren aan een groenfonds. Met dit groenfonds worden initiatieven voor het ontwikkelen van natuur in de regio gefinancierd.

4.4.3 Maatregelen landschapswaarden

Aantasting van een bebouwingslint en een verkavelingspatroon zijn niet te compenseren door elders een karakteristiek bebouwingslint en een verkavelingspatroon te realiseren.

Het omvormen van boomteelt naar grasland (zie paragraaf 4.4.2) heeft echter een positief effect op het landschap omdat de boomteeltbedrijven nu de openheid van de polder aantasten. Deze maatregel geeft daarmee een invulling aan de compensatie van de landschapswaarden.

5 Uitvoeringsaspecten

5.1 Natuurbeschermingswetgeving: Flora- en faunawet, Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn

In de natuurbeschermingswetgeving kan onderscheid gemaakt worden tussen de bescherming van soorten en de bescherming van gebieden. Er zijn twee Europese richtlijnen die bindend zijn voor de Nederlandse situatie en die beiden zowel een soortencomponent als een gebiedencomponent bezitten: de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Bescherming van soorten is in Nederland geregeld in de Flora- en faunawet; de Europese richtlijnen zijn hierin geïmplementeerd. De gebiedencomponent wordt geregeld in de nieuwe Natuurbeschermingswet. Deze nieuwe wet is op dit moment (september 2004) nog niet door de Tweede Kamer vastgesteld. Totdat vaststelling heeft plaatsgevonden wordt met betrekking tot de bescherming van gebieden uitgegaan van de genoemde Europese richtlijnen.

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Deze wet regelt de wettelijke bescherming van in het wild levende planten en dieren. Doel van de wet is het duurzaam instandhouden van in het wild levende plant- en diersoorten. Om deze instandhouding te waarborgen zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen en is de zorgplicht ingevoerd. Voor de in de Flora- en faunawet genoemde verbodsbepalingen kunnen soms vrijstellingen of ontheffingen worden verleend. Jurisprudentie heeft uitgewezen dat in het broedseizoen voor vogels geen ontheffing kan worden verkregen.

De Vogelrichtlijn is in 1979 door de Europese Commissie vastgesteld en de Habitatrichtlijn in 1992. De gebiedencomponent van de Vogelrichtlijn richt zich op de bescherming van leefgebieden, maar dan enkel voor de in de Vogelrichtlijn genoemde vogelsoorten. De gebiedencomponent van de Habitatrichtlijn heeft betrekking op de instandhouding van natuurlijke habitats op het grondgebied van de Europese Unie.

Om te beoordelen of er in strijd met de natuurbeschermingswetgeving wordt gehandeld bij de uitvoering van de inrichtingsmaatregelen dient er een inventarisatie van de aanwezige flora en fauna te worden uitgevoerd en moet worden vastgesteld of de locaties waar de maatregelen plaatsvinden of de omgeving hiervan zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied en/ of Habitatrichtlijngebied. Een eerste inschatting, vooruitlopend op deze inventarisatie, geeft aan dat de inrichtingswerkzaamheden kunnen plaatsvinden, mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- er is een ontheffing voor de Flora- en faunawet aangevraagd voor een aantal soorten;
- er wordt in het juiste seizoen uitgevoerd (bijvoorbeeld niet in het vogelbroedseizoen);
- bij de uitvoering wordt de zorgplicht in acht genomen.

De ontheffing moet worden aangevraagd, voordat met de werkzaamheden mag worden aangevangen. De inventarisatie van flora, fauna en vogel- en habitatrichtlijngebieden en de ontheffingaanvraag dienen in de bestekfase verder te worden uitgewerkt.

5.2 Eigendom, beheer en onderhoud

Van belang is dat de gronden duurzaam in stand worden gehouden als grasland. Hiervoor is een functiewijziging van boomteelt naar grasland noodzakelijk. Het eigendom, beheer en onderhoud kan op verschillende wijzen worden ingevuld.

5.3 Monitoring

Het is van belang om de ontwikkelingen in de aangekochte en ingerichte percelen te monitoren. De ontwikkelingen in de percelen op het gebied van flora en weidevogels dienen te worden geregistreerd. Hierdoor is het mogelijk om het beheer tussentijds bij te stellen zodat het doel – weidevogelgebied voor kritische weidevogels – optimaal kan worden nagestreefd. Daarnaast is het van belang om de conclusies van de monitoring te gebruiken in soortgelijke inrichtingsprojecten. De monitoring kan het beste worden uitgevoerd door de beheerder. Deze kan met de monitoringsgegevens direct anticiperen op de ontwikkelingen door het gevoerde beheer aan te passen.

5.4 Verplaatsing boomteeltbedrijven

In het open veenweidegebied worden de boomteeltbedrijven in het algemeen beperkt in hun ontwikkeling. In een boomteeltconcentratiegebied is voor de boomteeltbedrijven meer ruimte om te ondernemen dan in het open veenweidegebied. In het Ontwerpplan Boskoop is voor boomteeltbedrijven de mogelijkheid opgenomen om te verplaatsen naar het nieuwvestigingsgebied Randenburg in de herinrichting Boskoop. Hierbij krijgen bedrijven die moeten verplaatsen vanwege de aanleg van de nieuwe infrastructuur (inclusief bijbehorende compensatie) voorrang.

5.5 Begroting en financiering

De kosten van de compenserende maatregelen zijn voor rekening van de initiatiefnemer van de compensatieplichtige ingreep. De afspraken over de kostenverdeling zijn vastgelegd in het Ontwerpplan Infrastructuur. De kosten voor compensatie bestaan uit de volgende onderdelen:

- inpassingsmaatregelen: maatregelen zijn meegenomen in de begroting van de weg.
- mitigatiemaatregelen: maatregelen zijn meegenomen in de begroting van de weg.
- compensatiemaatregelen: inrichting: opruimen boomteeltbedrijven op huidige locatie.
inrichting: frezen / inzaaien terrein als weidevogelgrasland.
aankoop: aankoop grond boomteeltbedrijven.
aankoop: kosten voor teeltverlies.

De kosten voor de compensatiemaatregelen zijn geraamd op € 1,25 miljoen. De financiering van deze kosten is vastgelegd in het Ontwerpplan Infrastructuur van de gebiedscommissie Boskoop-Reeuwijk. De kosten voor het beheer en de monitoring zijn voor rekening van de toekomstige eigenaar.

Literatuur

Dienst Landelijk Gebied, 1997. Beslissingondersteunend Evaluatiesysteem voor plannen en projecten in het Landelijk gebied.

Dienst Landelijk Gebied, 2003. Ontwerp-compensatieplan Natuur- en Landschap Overslagterminal Alphen aan den Rijn, concept december 2003.

Gebiedscommissie Boskoop-Reeuwijk, 1999. Eindrapportage definitiefase ecologie.

Gebiedscommissie Boskoop-Reeuwijk, 2001a. Voorontwerp infrastructuur Boskoop-Reeuwijk, tevens planwijziging voor de herinrichting Boskoop.

Gebiedscommissie Boskoop-Reeuwijk, 2001b. Compensatieplan Natuur en Landschap (behorend bij het Voorontwerpplan Infrastructuur) Boskoop-Reeuwijk.

Gebiedscommissie Boskoop-Reeuwijk, 2001c. Voorontwerpplan Ecologische verbindingen Boskoop-Reeuwijk.

Gebiedscommissie Boskoop-Reeuwijk, 2004. Ontwerpplan Ecologische verbindingen Boskoop-Reeuwijk.

Kolkman, H. en Jaarsma, M., 1999. Waterberging in polder Middeiburg en Tempelpolder. Fase 1: globaal onderzoek naar technische haalbaarheid, kosten en baten. Dienst landelijk Gebied Voorburg.

Landinrichtingscommissie Boskoop, 1997. Voorontwerpplan/ MER herinrichting Boskoop.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 1995. Structuurschema Groene Ruimte.

Molenaar, J.G. de, 2003. Lichtbelasting. Overzicht van de effecten op mens en dier. Wageningen, Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte. Alterra-rapport 778. 72 blz. ; 52 ref.

Provincie Zuid-Holland, 1997. Compensatiebeginsel Natuur en Landschap, provinciale Uitwerking van het Compensatiebeginsel.

Provincie Zuid-Holland, 1999. Ontwerp-nota Compensatie van schade aan Natuur en Landschap in Zuid-Holland.

Provincie Zuid-Holland, 2004. Ontwerpplankaart Natuurgebiedsplan Veenweiden-Midden Zuidplas.

Rijkswaterstaat, Dienst Weg- en Waterbouwkunde, 1995. Voorlopig handboek natuurcompensatie.

Schrijvers, M., 2002. Memo weidevogelperikelen (MS131102). Dienst Landelijk Gebied Utrecht, interne notitie.

STIBOS, 1998. Samenvatting en analyse van de enquête onder boomkwekerijbedrijven in het gebied van de Herinrichting Reeuwijk.

Dienst Landelijk Gebied
Burgemeester Feithplein 2
Postbus 3010 2270 JB Voorburg
Telefoon: 070-3371200
Telefax: 070-3371259